

ת"א 3226-05-10 בנק המזרחי טפחות בע"מ נ' חברה פלונית

התובע **בנק המזרחי טפחות בע"מ**

הנתבעים

1. חברה פלונית
2. א.ז.
3. ד.ז.

לפני תביעה לתשלום חוב שנצבר בחשבון בנק.

1. התובע, בנק המזרחי טפחות בע"מ (להלן: "**הבנק**"), פתח ביום 16.10.2007, לבקשת הנתבעת מס' 1, חברה פלונית (להלן: "**החברה**") חשבון שמשפרו ***** בסניף כפר סבא (להלן: "**החשבון**"). באותו היום חתם הנתבע מס' 2, מר א.ז. (להלן: "**הנתבע**"), בעל השליטה ומנהלה של החברה באותה העת, על ערבות אישית לחובות החברה, ללא הגבלת סכום. ביום 22.10.2007 חתמה הנתבעת מס' 3, הגב' ד.ז. (להלן: "**הנתבעת**") על ערבות אישית לחובות החברה, עד לסכום של 195,000 ₪. עם פתיחת החשבון, הקצה הבנק לחברה מסגרת אשראי בגובה של 149,600 ₪. בחודש ינואר 2009 הקטין הבנק את מסגרת האשראי לסכום של 100,000 ₪, וכן העמיד לנתבעת הלוואה בסך 50,000 ₪ לסילוק יתרת החובה שעלתה על הסך של 100,000 ₪ (להלן: "**ההלוואה**").

2. לטענת הבנק, במועד הגשת התביעה הצטבר חובה של החברה לבנק (להלן: "**החוב**") לכדי סך כולל של כ-156,000 ₪ (נכון ליום 26/2/10) המורכב מיתרת חובה בחשבון העו"ש בסך של כ-133,000 ₪ ויתרת הלוואה בסכום של כ-23,000 ₪ נוספים.

3. עמדת הבנק פשוטה. לשיטתו יש לחייב את שלושת הנתבעים, ביחד ולחוד, בתשלום החוב.

4. החברה והנתבע טוענים כי הבנק התנהל כלפיהם בחוסר תום לב ולמצער, ברשלנות, עת הפר הבטחותיו להגדיל את קו האשראי של החברה, וגרם לקריסתה הכלכלית. לטענתם, ההתנהלות הכספית של החברה בתחילת הדרך היתה תקינה והיא החלה בביצוע פרויקט בניה של שלוש יחידות דיור ביישוב אורנית (להלן: "**פרויקט הבניה**") בהסתמך על מצגים מטעים נציגי של הבנק לגבי הגדלת קו האשראי לחשבון הבנק, בהתאם להתקדמות פרויקט הבניה. אלא, שנציגי הבנק, לפתע פתאום, ללא התראה וללא שהיה לכך צידוק ענייני, שינו את יחסם לחברה ובאחת צמצמו את מסגרת האשראי, העמידו לחברה את ההלוואה (בגובה

סכום האשראי שצומצם), ובכך גרמו לתחילת מסעו של כדור שלג אשר הביא לקריסת החברה והצטברות חובות רבים.

5. הנתבעת טוענת כי לא היתה לה כל נגיעה לניהול חשבונות הבנק או לניהול החברה, כי הנתבע לא עדכן אותה בכל פרט שהוא באשר להתנהלותו העסקית בחברה או בכלל. לטענת הנתבעת בינה ובין הנתבע התנהלה מערכת יחסים בעייתית, שכללה איומים ואלימות מילולית מצד הנתבע כלפיה. הנתבעת טוענת כי היא כלל לא היתה מודעת במועד החתימה על כתב הערבות, לכך כי היא חותמת על ערבות לטובת החברה, או כי היא חותמת על ערבות בכלל. לטענתה הנתבע דרש ממנה לחתום על כתב הערבות כלפי הבנק והציג בפניה מצג לפיו הטפסים קשורים להלוואה שהם נטלו כנגד משכנתא שנרשמה על דירתם, ולכן יש לפטור אותה מערבותה.

6. עוד יצוין בשלב זה כי בתחילת ההליכים, יוצגה החברה על ידי הנתבע עצמו, ללא סיוע של עורך דין. במהלך הדיון שנקבע לתחילת שמיעת הראיות בתיק, התייצב באולם מר ברוך מאירסון (להלן: "מאירסון"), אשר מסר בבית המשפט כי רכש את השליטה בחברה ימים ספורים קודם לכן והודיע כי הוא לוקח על עצמו את הייצוג של החברה מאותו שלב והלאה. אעיר כי עד עתה לא הוגש לתיק בהמ"ש כל מסמך שיש בו כדי ללמד על רכישת השליטה או על מעמדו של מאירסון או יפוי כח מסודר (ולו לצורך עדכון כתובתו לשליחת החלטות של בהמ"ש). התרתי למר מאירסון להשתתף בדיונים והוא אף חקר בשם החברה חלק מהעדים, אלא שלא הוגשו סיכומים מטעמו בשם החברה, ובבקשה שהוגשה רק לאחרונה לקבלת ארכה להגשת סיכומים, מצוין שהיא הוגשה על ידי הנתבע, בשמו ובשם החברה. מכאן שכנראה יש להסיק שהנתבע חזר לייצג את החברה. בכל אופן, סיכומים מטעם הנתבעת הוגשו, אך הנתבע והחברה לא הגישו סיכומים – למרות שלוש ארכות שניתנו להם (והמועד האחרון להגשה היה אמור להיות 29/9/2013), ולמרות שכבר הוגשה בשלב מסוים בקשה מצד הבנק למתן פסק דין בהעדר סיכומים. במצב דברים זה, מצאתי שלא להמתין עוד ולגשת למלאכת סיום התיק.

מסכת הראיות –

7. בפני העידו מר משה גודינגר, מנהל סניף כפר סבא של הבנק, הסניף שבו נוהל החשבון (להלן: "גודינגר", לגבי תצהירו ת/1); גבי יהודית ברקוביץ', פקידה בסניף בכפר סבא (להלן: "ברקוביץ'", לגבי תצהירה ת/2); הנתבעת (לגבי תצהירה ת/1) והנתבע (לגבי תצהירו ת/2).

דיון והכרעה -

8. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים מצאתי כי **יש לקבל את התביעה כנגד החברה והנתבע ולדחות את התביעה כנגד הנתבעת** והכל מחמת הנימוקים שיפורטו להלן.

9. למעשה, אין מחלוקת לגבי הצטברות החוב ושיעורו ולגבי העובדה שהמדובר בחוב שהצטבר בחשבון העו"ש של החברה אותו פתח הנתבע בחתימתו. לכן, על פניו, יש לדון בטענת ההגנה של החברה ושל הנתבע, לגבי כך שהבנק, בהתנהלותו חסרת תום הלב, אחראי להצטברות החוב.

10. אם נפרט, אזי נראה שהטענה של הנתבע בהקשר זה היתה למעשה שסוכם עם הבנק שהבנק יעמיד מימון בשיעור של 500,000 ₪ לטובת פרויקט הבניה, אך הבנק חזר בו מהבטחה זו.

הטענה הינה שעל בסיס ההסתמכות על הבטחת הבנק, ביצעה החברה התקשרויות עוקבות אשר היא נאלצה להפר לאחר שהבנק לא העמיד לה את המימון שהבטיח.

11. טענת "ההבטחה" הינה טענה בעל פה שהעלה הנתבע, ללא שהובאה כל אסמכתא לתמיכה בה, על כל המשתמע מכך לאור סעיף 54 לפקודת הראיות, ולא אוכל לקבלה.

12. ראשית, קצת קשה לקבל את העמדה של הנתבע, כאיש עסקים שהתעתד לקחת על עצמו ביצוע של פרויקט בניה שעלותו הכוללת 1.2 מיליון ₪ (עמ' 3, שורה 19), לפיה הוא הסתמך על הבטחה בעל פה של נציג הבנק, ועל בסיסה ביצע התקשרויות נוספות. הייתי מצפה ממי שמתעתד לנהל עסק בסדר הגודל שלו טוען הנתבע, שידאג לנהל את ענייניו על בסיס מסמכים מסודרים וסדורים ושלא ימהר להתבסס על הבטחות בעל פה, אלא ידאג לקבל אסמכתאות בכתב להסכמות החוזיות אליהן הגיע לכאורה עם נציג הבנק. במיוחד יש לראות כי הנתבע בתצהירו טוען כי ההבטחה ניתנה בשני מועדים שונים, לפחות: הראשון, בסמוך לאחר הקמת החברה באוקטובר 2007 (סעיפים 11-14 לתצהירו), והשני, במאי 2008. אין כל מסמך או עדות שיכולים לתמוך בטענת ההבטחה, וכאשר נשאל הנתבע בנושא במהלך חקירתו הנגדית, תשובותיו לא הותירו רושם משכנע ולא היה בהן כדי להסביר או להוכיח את גרסתו (עמ' 37 שורות 11-14). גודינגר לעומת הנתבע, הכחיש בחקירתו כי הובטח לתת לנתבע אשראי, כנגד פרויקט זה או אחר, וחזר וטען כי הבנק מעולם לא הבטיח לתת אשראי בסכום זה או אחר ולא הפר הבטחה כזו (עמ' 14 שורות 20-7, עמ' 28 שורות 21-18). יוער כי במועד פתיחת החשבון גודינגר עדיין לא עבד בבנק, אך הוא החל את עבודתו חודשיים לאחר מכן – ולכן, הגם שהוא לא יכול היה להעיד מידיעה אישית לגבי הדברים שנאמרו במועד פתיחת החשבון (אוקטובר 2007) הוא יכול היה להעיד מידיעה אישית לגבי ההבטחה החוזרת הנטענת בשנת 2008, והוא הכחיש את הטענה.

13. שנית, יש לתת את הדעת לכך שגודינגר בחקירתו הסביר כי על פי נהלי הבנק אשראי או מימון בסדרי גודל של 500,000 ₪ ניתנים רק כנגד בטוחות או ערבויות מתאימות – ובמקרה דכאן, לא הועמדו כל בטוחות ואף הנתבע לא טוען שהועמדו בטוחות שכאלו או שהיו בטוחות פוטנציאליות שכאלו. גודינגר הוסיף כי ערבויות של צדדי ג' אינן יכולות להוות בטוחות מספקות בהקשר זה (עמ' 25) והדגיש כי פרויקט הבניה, הקרקע או תקבולי הדיירים העתידיים לא שועבדו לבנק. גם הנתבע אישר בחקירתו כי לא היה סיכום עם הבנק באשר לבטוחות שימסור לבנק בתמורה לאשראי, אלא שלשיטתו הוא לא התבקש בכלל להביא בטוחות כלשהן (עמ' 37 שורות 5-6). נדמה לי כי האמור מחזק את המסקנה שלא ניתן לקבל את גרסת הנתבע לגבי ההבטחה להעניק אשראי בסך של 500,000 ₪, ללא הסכם בכתב וללא בטוחות.

14. שלישית, לא הוצג כל מסמך שמלמד על אותן פעולות עסקיות שביצעה החברה בהסתמך על אותה הבטחה נטענת של הבנק. לא הוצגו כל מסמכים באשר לפרויקט הבניה, לא הוצגו מסמכים לגבי התחייבויות שלקחה על עצמה החברה בכלל, ובוודאי שלא התחייבויות שלקחה על עצמה על בסיס ההבטחה הנטענת למתן קו אשראי, עקב ההבטחה או אחרי ההבטחה - מבחינה כרונולוגית. היה על הנתבע להציג נתונים שיוכלו ללמד על ההסתמכות בפועל ועל תוצאות הפרת ההבטחה הנטענת – ולמעט טענותיו הכלליות בתצהירו, לא הוצג דבר.

15. רביעית, יש אף לדחות את טענת הנתבע לפיה הוא הציג בפני נציגי הבנק מסמכים לגבי פרויקט הבניה, לרבות דוחות אקסל עם תזרימי תקבולים משוערים, תכנית עסקית משוערת וכיו"ב מסמכים, וכי על בסיס המצגת כאמור ניתנה ההבטחה למתן האשראי. קשה לקבל טענה זו שעה שאף אחד מהמסמכים הנטענים הללו לא הוצג בפניי. הנתבע נשאל בחקירתו מדוע הוא לא מספק אסמכתאות לגבי טענה זו והשיב שהוא השאיר לבנק את כל המסמכים וכי העתקים קיימים אצלו, אך הוא לא הביא אותם לבית המשפט (עמ' 36, שורות 23-28). דומני, שיש קושי לקבל טענה שכזו, כאשר ניכר כי לא נעשה כל מאמץ לתמוך בה והנתבע חייב היה לדעת שעליו להתייבב לדיון עם המסמכים (במיוחד שעה שבדיון הראשון נחקר גודינגר והכחיש את כל הטענות והנתבע נחקר רק בדיון השני, אחרי פרק זמן מסוים – משמע, שהוא כבר הבין חד משמעית מהי החשיבות של הצגת מסמכים בתמיכה לטענותיו ולמרות זאת, גם לדיון השני הוא לא הביא את אותם מסמכים שלכאורה נמצאים אצלו או שהוא יכול היה להשיג או שחייב היה לשמור). למען הדיוק יוער, כי גודינגר כן אישר בחקירתו כי הוא זוכר שקיים מספר ישיבות עם הנתבע, במסגרתן הוצגו תוכניות כלליות הנוגעות לפרויקט הבניה האמור (עמ' 13 שורה 26), אך הכחיש שהוצגו מסמכים כפי שטוען הנתבע ומכחיש כי ניתנו ההבטחות להן טוען הנתבע.

16. חמישית, מצאתי חוסר קוהרנטיות בטענות הנתבע לגבי מהות "ההבטחה" ולגבי היקף האשראי שהובטח לכאורה על ידי הבנק. בתצהיר העדות הראשית מטעם הנתבע שהוגש בחודש יולי 2012 (סעיף 14) טען הנתבע שהובטח לו אשראי כולל 500,000 ₪, אם כי בסעיף 14 לתצהיר העדות הראשית הוא טען שמדובר היה על מתן אשראי בשני שלבים - 150,000 ₪ ולאחר מכן, 350,000 ₪ נוספים. מנגד, בבקשת הרשות להתגונן אשר אומתה בתצהיר של הנתבע מחודש יולי 2010 (סעיף 6) הוא טוען שההסכמה היתה שמסגרת האשראי תהיה 150,000 ₪ ותוגדל עד לסך כולל של 250,000 ₪ בלבד. גרסה שלישית של הנתבע הוצגה במהלך חקירתו, אז טען כי מעולם לא דובר על סכום ספציפי, אלא שבאופן כללי מנהל הסניף הבטיח שידאג להגדלת האשראי לחברה (עמ' 36 שורה 30). גרסה רביעית משתמעת מהשאלה שהפנה הנתבע לגודינגר בחקירתו הנגדית (בעמ' 14 שורה 16), ממנה עולה שהובטח לו הגדלת אשראי של 250,000 ₪ ביוני 2008 – כלומר כי הובטחה לו הגדלת האשראי ב- 250,000 ₪ נוספים, מעבר למסגרת הראשונית של 150,000 ₪, ובסך הכל 400,000 ₪, ואף זו גרסה שונה מהגרסאות שפורטו לעיל (וראו כי גודינגר הסביר בחקירתו כי טענה זו אינה אפשרית שכן סכום שכזה חורג מגדרי סמכותו בנושא מתן אשראים). לשיטתי, חוסר הדיוק והעקביות בטענות לגבי הסכומים מצטרף לעמדתי לפיה לא ניתן לקבל את הטענות העובדתיות בעל פה של הנתבע לגבי ההבטחות שנתנו לו לגבי הלוואות, מימון, הגדלת קו אשראי וכיו"ב.

17. ששית, אף אם הובטח לחברה או לנתבע שיועמד לחברה אשראי בסכום זה או אחר, הנתבע לא השכיל להוכיח מתי התברר לו שלא כך יהיה וכיצד פעל. כלומר, שהיה על הנתבע להראות מתי הופרה אותה הבטחה נטענת, כיצד הדבר השפיע על המהלכים העסקיים של החברה, מתי הוא הגיע אל הבנק ודרש שהבנק יקיים את אותה הבטחה נטענת וכיצד הוא פעל להקטנת נזקיו. שהרי אם הטענה היא שהוא ניהל את עסקי החברה על בסיס הבטחה שתועמד לו הלוואה או אשראי בסך של כחצי מיליון ₪ ואם הטענה היא שעל בסיס הבטחה

זו בוצעו פעולות עסקיות מסוימות - חייב היה הנתבע להראות ולהוכיח מה בדיוק עשה כשהתברר לו שהבנק לא עומד באותה הבטחה נטענת. הנתבע נמנע מלספק כל הסבר בהקשר זה והדבר לא רק שמכרסם כרסום נוסף בגרסתו העובדתית, אלא שאף מחייב את המסקנה שהוא לא עמד בחובת הקטנת הנזק. בהקשר זה עוד אעיר כי הנתבע טען בתצהירו (בסעיף 37) כי הוא פנה לאדם בשם יעקוב קדוש וביקש ממנו הלוואה בסך 200,000 ₪ - אך לא המציא כל ראיה לטענה זו ולא זומן כל עד שיוכל לתמוך בטענה. מעבר לכך, הנתבע אף לא טען (ובוודאי שלא הוכיח) שהוא ניסה לפנות לגורם מממן אחר במקום הבנק בשלב שבו הבנק חזר בו מאותה הבטחה, ובחקירתו אף אישר כי יכול היה לפנות לבנקים נוספים, אך לא עשה כן (עמ' 40 שורות 12-13).

סיכום ביניים ראשון -

18. אשר על כן, הנתבע והחברה לא הרימו את נטל ההוכחה שרובץ על שכמם בכל הנוגע לכך שהופרה הבטחה שניתנה לחברה (באמצעות הנתבע), ואף לא הוכח שהבנק התנהל בחוסר תום לב או ברשלנות – ובוודאי שלא הוכח הקשר הסיבתי הנטען בין המהלכים מול הבנק לבין הצטברות החוב וקריסת החברה. בכך נשמטה הקרקע תחת הגנתם של הנתבע והחברה, והיות ואין בפי הנתבע או החברה כל טענה לגבי גובה החוב שנצבר - המסקנה הינה שיש לקבל את התביעה כנגד החברה וכנגד הנתבע אשר ערב לכל חובותיה.

ערבותה של הנתבעת -

19. כאמור, אין מחלוקת כי הנתבעת אכן חתמה על מסמכי הערבות, אך היא טוענת שהיא סברה בעת חתימתה שהיא חותמת על מסמכים הנוגעים להלוואה שלקחו היא והנתבע בקשר עם דירת מגוריהם עליה נרשמה משכנתא לטובת הבנק - ולא ידעה כי המדובר בערבות לחובות החברה. הטענה הינה שהיא כלל לא ידעה על הקמת החברה וכי הנתבע ביקש ממנה לחתום על המסמכים, תוך שהוא מציג בפניה מצג שווא באשר למטרתם ומשמעותם. עוד טוענת הנתבעת כי ברקוביץ' אשר החתימה אותה על המסמכים לא הסבירה לה מה מטרתם ולא הסבירה לה כי המדובר בערבות לחשבון הבנק של החברה של הנתבע. מוסיפה הנתבעת כי היא לא ידעה על ערבותה ועל החובות – עד למועד הסמוך להגשת התביעה.

20. עמדתי היא, שאין שלחייב את הנתבעת בתשלום חוב החברה, וזאת הן מהטעם שהשתכנעתי כי היא אכן לא ידעה על איזה מסמך היא חותמת, הן מהטעם שהשתכנעתי כי הבנק הפר את חובת הגילוי כלפי הנתבעת במעמד החתימה על המסמכים, והן מהטעם שהשתכנעתי כי הבנק נמנע מלפנות ולעדכן את הנתבעת לאחר החתימה על כתב הערבות במצב החברה החייבת. ואפרט.

גרסת הנתבעת -

21. הנתבעת הצהירה כי הנתבע הביא אותה לבנק מבלי שהיא הבינה שחתימתה היא עבור החברה וכי היא בכלל לא ידעה על החברה (שהוקמה כשבוע לפני כן). עוד הצהירה הנתבעת כי סברה שמדובר במסמכים הנוגעים לשינוי תנאי המשכנתא על ביתם המשותף, משכנתא שנטלו הנתבעת והנתבע באותו הבנק (סעיפים 3-4 לתצהיר). במהלך חקירתה – לא רק שהגרסה לא נסתרה אלא ששוכנעתי כי יש לקבל את עמדת הנתבעת לפיה היא התנהלה תחת איומים מצד הנתבע, כי פחדה ממנו, כי הוא ניהל לבדו את עסקיו והיה האחראי הבלעדי על

הניהול הפיננסי של הבית וכי היא הלכה לבנק על מנת לחתום על המסמכים לבקשתו, על סמך דברים שמסר לה ופחדה לשאול שאלות (וראו את עדותה בעמ' 33 שורה 17 ואילך). כאשר נשאלה הנתבעת אם ביררה עם הפקידה בבנק על מה היא חותמת השיבה "לא" והסבירה כי היא "באה וחתמה". היא נשאלה כמה פעמים (בחקירתה הנגדית ועל ידי בית המשפט) מדוע חתמה על המסמכים ללא שקראה אותם קודם וללא שביררה את מהותם, ותשובותיה היו בעיקרן "אני לא יודעת"; "אני לא יודעת מה להגיד"; "אין לי תשובה להגיד", וחזרה ואמרה שהיא זוכרת "רק שבאתי וחתמתי. זה הכל. ביהמ"ש שואל אותי איך הגעתי לבנק ואני אומרת שהגעתי עם א'. חתמתי על המסמכים מול הפקידה, לא דיברתי עם הפקידה, זה הוא דיבר." (עמ' 34 שורות 29-30).

22. אני מודעת לכך שיש לשקול היטב אם ניתן לקבל גרסה של ערב אשר מסביר שחשב שהוא חותם על מסמכים שמשמעותם אחרת – בשל הקלות (שיכולה להיות בלתי נסבלת) בהעלאת טענות דומות על ידי ערבים וחייבים בתיקים אחרים. עם זאת, במקרה זה, עדותה של הנתבעת הותירה רושם אמין והתרשמתי שהיא אכן מפחדת מהנתבע ופחדה ממנו גם בעבר, לרבות לאור התנהלות של שניהם בדיון שהתנהל בביהמ"ש. הנתבעת הודתה שככל הנראה עשתה טעות, וכאשר ענתה שהיא אינה זוכרת את התשובות לחלק מהשאלות, ניכר היה שהיא באמת אינה זוכרת מה התרחש באותה התקופה וכי לא היה ניסיון להתחמק מהתשובות. האופן המהוסס והמבוהל שבו העידה, הביא אותי למסקנה שיש להאמין לגרסתה לפיה הנתבע הטעה אותה וכי היא הגיעה לבנק וחתמה על המסמכים תוך הנחה שגויה לגבי מטרות. החשוב הוא שאני מקבלת את עדות הנתבעת לפיה נציגת הבנק לא הסבירה לה על מה היא חותמת, לא התנהלה שיחה בין השתיים לגבי משמעות המסמכים וכי הנציגה החליפה דברים רק עם הנתבע.

גרסת ברקוביץ' -

23. ברקוביץ', נציגת הבנק אשר בפניה חתמה הנתבעת על מסמכי הערבות, הצהירה כי הסבירה לנתבעת את תוכן המסמכים עליהם חתמה, לרבות כי המדובר בערבות לחובות החברה, וכי במידה והחברה לא תעמוד בהתחייבויותיה כלפי הבנק, הנתבעת תהיה חייבת לשלם את החוב לבנק (סעיף 6.4 לתצהירה). עוד הצהירה ברקוביץ' כי השלימה את הפרטים הדרושים על גבי הטופס בכתב יד, בנוכחות הנתבעת, והחתימה את הנתבעת בכל מקום על גבי הטפסים בו הוספו פרטים בכתב יד, לרבות המקומות בהם צוין שם החברה (אם כי יש לראות שקיים רק מקום אחד שכזה בטפסים). עם זאת, ולמרות הנחרצות של הדברים שכתובים בתצהיר, בחקירתה העידה ברקוביץ' כי איננה זוכרת את מעמד החתימה של הנתבעת על המסמכים אך יודעת מה הוא נוהל העבודה שלה בדרך כלל (עמ' 30 שורה 10). כאשר נשאלה מהי התייחסותה לטענת הנתבעת לפיה היא חשבה שהיא חותמת על מסמכים הקשורים למשכנתא של בני הזוג, השיבה כי לא יכול להיות שהיא אמרה לנתבעת כי מדובר במסמכים הנוגעים למשכנתא, וכי אם הנתבעת היתה שואלת אותה אם זה קשור למשכנתא, או מבהירה כי איננה מבינה דבר מה בקשר עם תוכן המסמכים, היא היתה מסבירה לה (עמ' 30 שורות 21, 29-30).

24. לשיטתי, אין בעדות זו של ברקוביץ' כדי להפריך את גרסת הנתבעת. אבהיר שאין כל טענה שברקוביץ' היתה זו שהטעתה את הנתבעת ואין כל טענה לפיה היא זו שאמרה לה שהמדובר

במסמכים שקשורים למשכנתא. הטענה היא שהנתבע היה זה שהטעה את הנתבעת – ולכן, אני מקבלת את טענת ברקוביץ' לפיה היא לא אמרה לנתבעת שעסקינן במשכנתא. אלא שאין בכך כדי להביא לתוצאה שיש לדחות את עדותה של הנתבעת. הוא הדין לגבי טענת ברקוביץ' לפיה "אם היא היתה שואלת – הייתי עונה". טענה זו אינה מן העניין. ברקוביץ' לא אמורה לדעת מה אמר הנתבע לנתבעת בבית, לפני שהגיעו לבנק – ואינני מייחסת לה ידיעה שכזו, אך היא כן הייתה חייבת להסביר באופן אקטיבי ומפורש לנתבעת על מה היא חותמת ולוודא שהנתבעת מבינה שהמדובר בערבות לחברה, איזו חברה ומהם התנאים למימוש הערבות (לאור הוראות חוק הערבות, תשכ"ז-1967 וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), תשמ"א-1981, וראו את רות פלאטו-שנער **דיני בנקאות – חובת האמון הבנקאית** 71-77 (2010)).

25. הנתבעת העידה (ואני מאמינה לגרסתה) שלא ניתנו לה הסברים – ולכן היא נותרה בטעותה. ברקוביץ' העידה שהיא לא זוכרת את המקרה אך מאמינה שנתנה הסברים, אחרי שבתצהירה טענה שהיא דווקא כן זוכרת את המקרה לפרטיו. במצב דברים זה, מצאתי לבכר את גרסת הנתבעת על פני גרסת ברקוביץ' – ובמיוחד לאור גרסת הנתבע, המחזקת את גרסת הנתבעת.

גרסת הנתבע -

26. כפי שציינתי, המדובר במקרה לא שגרתי, ועדותו והתנהלותו של הנתבע תומכים בגרסת הנתבעת לגבי המצגים המטעים מצדו, לגבי כך שהנתבעת לא קיבלה הסברים מברקוביץ' באשר למטרת המסמכים ולגבי נסיבות החתימה. תחילה, אפנה לכך שהנתבע, בתצהיר העדות הראשית שלו, כלל לא ניסה להתמודד עם טענות הנתבעת לגבי ההטעיה ולגבי נסיבות החתימה להן טוענת הנתבעת, על אף שהיה מודע לטענותיה (שפורטו בבקשת הרשות להתגונן מטעמה ובתצהיר שצורף - אשר הוגשו קודם לכן). למעשה, תצהירו המפורט של הנתבע, אינו מתייחס כלל לטענות ההגנה של הנתבעת, וכאשר הנתבע נשאל בחקירתו לגבי טענת הנתבעת, הוא השיב באופן מפתיע ומתחמק כדלהלן: "ביהמ"ש שואל אותי מה עמדתי לגבי הטענה של הנתבעת 3, לפיה אני אמרתי לה שהמסמכים קשורים במשכנתא ותשובתי היא שאני לא אומר כלום." (עמ' 37 שורות 24-22). בהמשך העיד הנתבע לגבי מעמד החתימה של הנתבעת על מסמכי הערבות לאמור: "היא באה, אמרו לה לחתום, חתמה והלכה. לא הציגו לה דברים" (עמ' 37 שורה 26), ובהמשך: "היא חתמה והלכה וזהו הוא לא הקריא לה שום דבר" (עמ' 43 שורה 1). בנוסף, בהמשך חקירתו, כאשר נשאל הנתבע שוב האם היה לנתבעת יסוד לחשוב שהיא חותמת על מסמכים שקשורים במשכנתא ולא בערבות לחברה שהוא הקים, השיב לאמור: "אמרתי לה שאני צריך לקחת מסגרת אשראי, היא לא בדיוק יודעת להבדיל בין משכנתא לבין אשראי" (עמ' 43 שורות 5-7). אף תשובה זו מתחמקת במובן מסויימת ומגלמת לשיטתי ראשית הודאה לגבי כך שהנתבע אכן לא הסביר לנתבעת על מה היא מתבקשת לחתום וניצל את העובדה שהיא "ממילא לא יודעת את ההבדל".

27. כלומר, שהנתבע מחזק את גרסת הנתבעת לגבי כך שהוא מסר לה מידע מטעה לגבי מטרת החתימה על המסמכים ולגבי כך שלא נמסרו לה הסברים מצד ברקוביץ'. הייתי מצפה שהנתבע, אשר נתבע ביחד ולחוד עם הנתבעת והחברה בגין החוב, יעשה מאמץ כלשהוא להתמודד עם הטענות של הנתבעת בכל הנוגע לתוקף ערבותה וינסה להפריך את הטענה לגבי כך שהוא הטעה את הנתבעת - ולו מן הטעם שבמידה והנתבעת תופטר מערבותה – הרי

שהוא יוותר הערב היחיד לחוב. אלא שהוא לא עשה כן – ויש לכך משקל משמעותי (ויוער כי בני הזוג כבר אינם ביחד מזה זמן ממושך וכי הנתבע עזב את הנתבעת ושני ילדיהם הקטינים (כאשר האחד סובל ממגבלות קשות) זמן קצר לאחר הקמת החברה, כפי שטענה הנתבעת בתצהירה).

סיכום ביניים שני -

28. אני מקבלת מבחינה עובדתית את גרסת הנתבעת באשר לכך כי הנתבע אמר לה שהמסמכים עליהם עליה לחתום קשורים במשכנתא של ביתם המשותף (דאז) ובאשר לכך שלא ניתנו לה הסברים במעמד החתימה על המסמכים, לגבי משמעות המסמכים עליהם היא חותמת. עתה, עלינו לבחון את המשמעות המשפטית של הקביעות העובדתיות האמורות – הן בהקשר לטענת "לא נעשה דבר" והן בהקשר לשאלת הפרת חובות הגילוי של הבנק כלפי הנתבעת.

טענת "לא נעשה דבר" -

29. כידוע, ההלכה הפסוקה היא שיש לראות כל אדם כאחראי למשמעויות של המסמכים שעליהם הוא חותם ובדרך כלל אין לקבל טענות לגבי כך שהחותם לא הבין על מה חותם, לא היה מודע להשלכות של חתימתו וכי אין למסמך כל משמעות, בבחינת "לא נעשה דבר". עוד נקבע כי רף ההוכחה הדרוש לצורך הוכחת טענת non est factum, הוא רף גבוה וכי על בית המשפט להזהיר עצמו טרם קבלת טענה שכזו (ע"א 16/80 לולו נ' סלומון, פ"ד 47(4) 70 (1983), ע"א 685/88 קורטרמן נ' קרן תורה ועבודה, פ"ד מז(2) 598, 602 (1993), ע"א 1548/96 בנק איגוד לישראל בע"מ נ' לופו, פ"ד נד(2) 559 (2000)). עוד נקבע כי לצורך קבלת הטענה יש להוכיח שני תנאים מצטברים – האחד, כי קיים שוני קיצוני משמעותי בין המסמך החתום בפועל לבין המסמך שהחותם האמין שהוא חותם עליו, והשני, כי לא היה חוסר זהירות מצד החותם.

30. בנסיבות המקרה דנן, מצאתי כי הוכח כדבעי שהנתבעת אכן סברה כי היא חותמת על מסמך שונה בתכלית מהמסמך עליו חתמה בפועל, ומשכך - התנאי הראשון דלעיל מתקיים. לגבי התנאי השני – יש קושי כיון שהוכח (והנתבעת לא הכחישה זאת) שהיא לא קראה בכלל את המסמכים אלא סמכה (אפשר לומר, בעיניים עצומות), על המידע השגוי שמסר לה הנתבע. משמע – שהנתבעת לא עשתה כל מאמץ להימנע מהטעות. אי מקבלת את עדותה לגבי המצב הנפשי בו היתה בעת החתימה, אך קשה לומר שלא היה חוסר זהירות מצדה. לכן, קשה לומר שיש לאפשר לנתבעת להישמע בטענת "לא נעשה דבר" ולבקש לראות את כתב הערבות כבטל.

הפרת חובות הגילוי מצד הבנק במעמד החתימה -

31. בד בבד עם האמור מעלה, אני סבורה כי נפל פגם בהתנהלות הבנק, שכן הוא היה חייב למסור לנתבעת את מלוא המידע הרלבנטי ולהסביר לה באופן אקטיבי את התוכן והמשמעות של המסמכים, בטרם חתמה עליהם, והשתכנעתי כי לא עשה כן.

32. כפי שקבעתי לעיל, קיבלתי את גרסת הנתבעת כי במעמד החתימה ברקוביץ' לא נתנה לה הסברים באשר למהות המסמכים, אלא רק סימנה לנתבעת היכן לחתום, וכי לא התקיימה כל שיחה בין הנתבעת לבין ברקוביץ' עובר לחתימה. לשיטתי, מתן הסברים מצד ברקוביץ' היה יכול למנוע את הטעות מצד הנתבעת והיה יכול להבהיר לה שהמסמכים אינם קשורים לדירת המגורים שלה, אלא לחברה שהנתבע הקים כשבוע קודם לכן (ואזכיר כי בשלב זה

היחסים בין בני הזוג כבר היו לקראת סיומם). נחה דעתי כי לו היה ניתן מצד הבנק הסבר מספק לגבי פרטי הערבות, פרטי החברה הנערבת, הסיכונים הכרוכים בערבות שכזו ושאר הנתונים המופיעים במסמכים – הדבר היה מבהיר לנתבעת מעל לכל ספק כי אין מדובר במסמכים הקשורים במשכנתא (כפי שאמר לה הנתבע) והיה בכך כדי להעמיד את הנתבעת על טעותה. אכן, הבנק אינו אחראי להטעיית הנתבעת ואינו אחראי לכך שהנתבעת הגיעה לבנק כשבראשה קונספציה שגויה לגבי מהות המסמכים – אך לשיטתי, דווקא במצב שכזה מתחדד הצורך במתן הסברים מפורטים וחד משמעיים מצד הבנק. ניתן להבין כיצד מסמכי בנק, הכוללים מלל רב בכתב קטן ונתונים מספריים (סכומים ואחוזי ריבית), יכולים להראות לאדם אשר סבור שהם נוגעים לנושא המשכנתא כ"מתאימים" לאותו נושא וכמתאימים למטרה שהוא סבור שלשמה הגיע לבנק. הדברים נכונים אף יותר, כאשר מדובר באדם שהוא הדיוט בתחום הכלכלי, ללא כל ניסיון בניהול כספי, דוגמת הנתבעת, והדברים נכונים אף יותר במצב דברים בו ישנם יחסי שליטה ואף פחד בין האדם החותם לאדם המתלווה אליו. בסיטואציה האמורה, ישנה חשיבות מירבית למתן הסבר מפורט ובשפה ברורה באשר למהות המסמכים והגורם שלטובתו הם נחתמים (החברה), בבחינת "ולפני עיוור לא תיתן מכשול" (ויקרא יט', יד'). הסבר כזה לא ניתן, ואני סבורה שאם היה ניתן הסבר כאמור, הנתבעת לא היתה מוצאת עצמה נדרשת לשלם חובות של חברה שהוקמה ללא ידיעתה, למטרת הקמת פרויקט הבניה שלא היה לה מידע לגביו, ללא שיש לה כל מידע לגבי החברה או שליטה על ניהולה וללא שהיא היתה יכולה או צפויה לקבל רווחים אלו או אחרים מהחברה (בשל מועד פרידת בני הזוג).

33. עמדתי כי הבנק הפר את חובת הגילוי בשל האמור מעלה, ואין צורך להכביר מילים לגבי כך שחובת הגילוי מצד הבנק מעוגנת בסעיף 3 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) תשמ"א-1981 (להלן: "**חוק הבנקאות**"), שעיקריו הקביעה כי "לא יעשה תאגיד בנקאי - במעשה או במחדל, בכתב או בעל-פה או בכל דרך אחרת - דבר העלול להטעות לקוח בכל ענין מהותי למתן שירות ללקוח", וראו כי סעיף 17א החיל את הוראות חוק הבנקאות גם על ערבים. דהיינו, שקביעה בדבר הפרת חובת הגילוי – משמעה שאין לחייב את הנתבעת לשאת בתשלום החוב ויש לדחות את התביעה כנגד הנתבעת (ראו בהקשר זה את ת"א (שלום-ראשלי"צ) 546/04 **מתוק נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ** (17.1.2010), שם התקבלה טענת "לא נעשה דבר" ואף נקבע כי הבנק הפר את חובת הגילוי כלפי הערבה בנסיבות שניתן להשוות לנסיבות דכאן).

אי מסירת מידע לאחר החתימה על המסמכים -

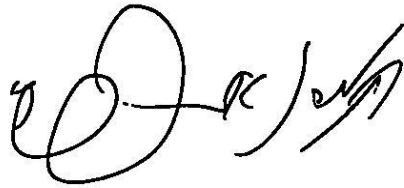
34. מעבר לכך, יש לציין כי לאחר החתימה על המסמכים (באוקטובר 2007), הבנק לא פנה אל הנתבעת ולו פעם אחת לגבי החוב או החשבון עד שנת 2010, כאשר הפניה הראשונה המוכחת היתה לאחר שהוחלט על הגשת התביעה המשפטית והתיק הועבר למשרד עורכי הדין של הבנק (וראו כי המכתב הראשון שנשלח לנתבעת ואשר יש לגביו אישור מסירה הינו ממרץ 2010, כחודשיים טרם הגשת התביעה, ובו התראה לפני נקיטת הליכים). כלומר, שמשנת 2007 ועד 2010, כאשר החוב כבר תפח, לא היה כל קשר בין הבנק לבין הנתבעת.

35. גודינגר אישר בחקירתו כי הוא לא זימן מעולם את הנתבעת לשיחה, כי כאשר זימן את הנתבע לפגישה בבנק (בשלב שבו הוחלט על הקטנת מסגרת האשראי) – הוא לא מצא לנכון

לזמן גם את הנתבעת (עמ' 13 שורות 13-14), כי לא ניהלו איתה שיחות מהבנק וכי כל השיחות היו רק למול הנתבע (עמ' 13 שורות 18-19). יש אף בכך כדי לחייב את המסקנה שאין לחייב היום את הנתבעת לגבי חוב שהצטבר ללא ידיעתה, וללא שקיבלה מידע לגביו. לשיטתי, לו הנתבעת היתה יודעת על החברה ועל ערבותה לחברה ועל החוב המצטבר בחשבון – יתכן והיה לדברים משמעות בעת הפרידה, אך המידע נמנע ממנה. זהו נדבך נוסף לדחיית התביעה כנגד הנתבעת.

סיכום -

36. אשר על כן – התביעה כנגד הנתבעת 1 והנתבע 2 מתקבלת ועל שניהם לשלם לבנק, ביחד ולחוד, ₪ 156,365 בתוספת הפרשי ריבית והצמדה מיום 3/5/2010 ועד היום, בהתאם לחוק פסיקת ריבית והצמדה, בתוספת שכ"ט עו"ד בסך 8,000 ₪ (כולל מע"מ) והחזר אגרה משוערכת להיום. כל הסכומים ישולמו בתוך 90 יום מהיום. התביעה כנגד הנתבעת 3 נדחית, אם כי ללא צו להוצאות. היות והבנתי היתה שבין הנתבע לבין הבנק התנהלו מגעים אינטנסיביים במהלך ניהול התיק ואף לאחר סיום פרשת הראיות – יתכן ויש מקום לחדש את המגעים – למרות ולאור פסק הדין. ניתן היום, כ"ט תשרי תשע"ד, 03 אוקטובר 2013, בהעדר הצדדים.

תמר נאות פרי, שופטת